

Přijata mezinárodní úmluva o zákazu kazetové munice

Ve středu 28. května 2008 byla hlasy 110 států, včetně ČR, ve večerních hodinách v Dublinu diplomatickou konferencí přijata **mezinárodní úmluva zakazující používání, výrobu, držení a přesuny tzv. kazetové munice**¹. Tento fakt je chápán jako významný krok na cestě k tomu, aby tato munice nebyla již nadále používána.

Zákaz užívání této munice byl již po několik let snahou Mezinárodního hnutí ČK&ČP, konkrétně zejména Mezinárodního výboru Červeného kříže, a to nejprve v rámci přijetí dalšího protokolu k **Úmluvě o zákazu nebo omezení užití některých konvenčních zbraní (CCW, 1980)**, později **paralelně** přijetím úmluvy samostatné.

Pozornost MVČK se na kazetovou munici zaměřila v 70-tých letech 20. století. V relativně nedávné době – během čtyř dekad – byla používána především především při konfliktech v Laosu (např. zde si po konfliktu vyžádala již 11tisíc civilních obětí), Afghanistanu, Iráku, Čečensku, Kosovu a válce mezi Etiopií a Eritreou. K posledním širšímu použití došlo během izraelského útoku na Libanon (proti Hizbaláhu) v r. 2006 – po konfliktu je nevybuchlou submunicí v jižním Libanonu zamořeno 37 milionů čtverečních metrů – nalézají se zde cca 1 milion kusů submunice a vyžádala si těžká zranění 206 civilistů a 42 pracovníků čistících toto území.

Princip kazetové munice je ten, že každá kazeta shozená z letadla či vystřelená z děla nese řádově desítky až několik stovek kusů **výbušné submunice** („bombiček“), které jsou z něj před dopadem na zem vymeteny a zasáhnou tak značný prostor (řádu tisíc m²). Nevýhodou však je – kromě menší přesnosti vymezení oblasti zásahu a tedy většího rizika nerozlišujícího účinku – především to, že i po dopadu určité procento submunice nevybuchne (přibližně jedna pětina) a zůstává tak velkou hrozbou pro budoucí život civilního obyvatelstva – proto také činí **98% obětí této zbraně právě civilisté**.

Shoz kazetová munice z letadel

Kazeta s nevybuchlou submunicí

Nejde v žádném případě o zbraň zakázanou mezinárodním právem, i když její použití klade větší nároky na řádné plánování útoku (zásada rozlišování) a provádění právem požadovaných **preventivních opatření**, která mají předcházet zásahům civilních osob. Vážným humanitárním problémem je však již popsaná situace následující po útoku... Mezinárodní společenství vyřešilo problém výbušných pozůstatků války přijetím **V. Protokolu** k Úmluvě o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní (tzv. Úmluva CCW z r.1980), který v loňském roce vstoupil v platnost. Nicméně vždy je více žá-

¹ ekvivalentní pojmenování je *kontejnerová* či *klastrová munice*

doucí prevence. Proto na řadě jednání bylo usilováno o přijetí vůbec zákazu kazetové munice. Nejprve se zdálo, že by se tak mohlo stát přijetím dalšího protokolu k úmluvě CCW. V listopadu 2007 v Ženevě však Shromáždění smluvních stran Úmluvy CCW **neprojevilo zájem na přijetí takového protokolu** a pouze obecně konstatovalo snahu o zákaz této munice. Paralelně probíhaly snahy o vypracování speciální úmluvy, **mimo rámec CCW**, tedy podobně, jako např. v případě protipěchotních min (Ottawská úmluva, 1997). Jednání probíhala v Oslu (46 států), Limě a Vídni v r.2007. Významné v této souvislosti bylo setkání expertů pořádané MVČK v dubnu 2007 v Montreux (Švýcarsko). Problematice kazetové munice se věnovala i **XXX. Mezinárodní konference ČK&ČP** v prosinci 2007 v Ženevě, která ve své resoluci č.3 přijaté konsenzuálně vyzvala státy, tedy své účastníky, ke zvýšení aktivit na tomto poli².

V únoru 2008 se řada států sešla ve Wellingtonu na konferenci o kazetové munici, kde se ve **Wellingtonské deklaraci** shodli na svolání diplomatické konference do Dublinu k přijetí úmluvy o zákazu kazetové munice. Tuto deklaraci do května podepsalo 105 států včetně ČR, ovšem s absencí např. USA, Ruska, Číny, Indie, Izraele a Pákistánu.

Ve dnech **19.-30.května se v Dublinu sešla diplomatická konference** svolaná irskou vládou. Jejím jediným úkolem bylo projednat návrh úmluvy o zákazu kazetové munice. K návrhu byly řadou států (např. Velká Británie, Francie, Japonsko, ale i MVČK) předloženy pozměňovací návrhy, které směřovaly nikoli proti duchu návrhu, ale zejména upřesňovaly definici pojmu kazetová munice.

Po řadě jednání diplomatická konference dne **28.5.2008 text Úmluvy přijala**. Výše zmíněné státy pochopitelně přijetí Úmluvy nepodpořily...

Co je obsahem Úmluvy? Úmluva v první řadě zakazuje **použití, výrobu, vývoj, přechování i přesuny kazetové munice**. Státům, které se stanou účastníky Úmluvy, dále ukládá nejpozději do 6 let od chvíle, kdy pro ně Úmluva vstoupí v platnost, zlikvidovat své eventuální zásoby této munice a do 5 let vyčistit území pod svou kontrolou od případných nevybuchlých elementů. K tomu si poskytnou technickou a metodickou pomoc.

Dále se státy zavazují pomáhat obětem této munice přímo nebo prostřednictvím OSN, Červeného kříže či jiných organizací.

Smrt číhá v koruně oranžovníku (Libanon)

Prostřednictvím OSN, jejíž generální sekretář je depositářem Úmluvy, budou státy řešit nejasnosti v národní implementaci závazků.

Ve preambuli je obsaženo výslovné uznání snaze MVČK o prosazení zákazu kazetové munice. MVČK se přirozeně aktivně účastnil jednání této diplomatické konference.

Úmluva bude otevřena k podpisu v Oslu počátkem prosince a pro své smluvní strany vstoupí v platnost půl roku po uložení třicáté ratifikační listiny (listiny o přístupu).

Reálný dopad této úmluvy bude jistě pozitivní – ve velké části světa budou lidé uchráněni metly, kterou hlavně nevybuchlá kazetová submunice představuje. Jde o další krok v duchu již zmíněného V. Protokolu k Úmluvě CCW. Přirozeně bude škoda, pokud se významné státy, které stojí stranou tohoto procesu, k Úmluvě nepřipojí. Ani to ji však nečiní v žádném případě zbytečnou.

² přijetí zákazu kazetové munice podpořil Evropský parlament 25.10.2007